RUSKI INWALID

Nro. 76.

CZWARTEK. 1 Kwietnia 1820 r.

CZYLI

WIADOMOŚCI WOJENNE.

Treść. Wiadomości Kraiowe: z Petersburga. Wiadomości Zagraniczne: Franciia. Angliia. Hiszpaniia. Ameryka. Rozmaitości.

WIADOMOŚCI KRAIOWE.

z Petersburga, 1 *Kwietnia.*

W przeszłą sobotę w wilią Zmartwychwstania Pańskiego osoby znakomite maiące wstęp u dworu udały się iescze zwieczora do zamku zimowego. Skoro wybiła północ odezwały się w twierdzy działa i w kościele zamkowym rospoczęła się rezurekcia, na którey iednakże Cesarz JMść dla lekkiey słabości nieznaydował się. — Zaraz po skończoném na bożeństwie składano powinszowania Nayiaśnieyszey rodzinie. Tegoż dnia powszystkich kościołach były solenne nabożeństwa i bito w dzwony. Przez całą noc, poprzedzaiącą niedzielę zmartwychwstania stolica była oświeconą, a przez cały tydzień aż do przewodney niedzieli sklepy kupieckie są pozamykane.

— Czas w stolicy tuteyszey niezmiernie iest przykry, droga w mieście tak iest zła, iż z wielkiem niebespieczeństwem ledwie można przeieżdzać. Pomimo iednak to wszystko ieżdzących tak było wiele, iż trudno się było rozmiiać, a przytem poiazdy niepraktykowanie drogie: za naięcie karyty z dwoma końmi na kilka godzin płacono po 60 rubli ass: a z czterma, po sto i więcey.

— Szlachcicowi kurlandskiemu *Konigfelsowi* nayłaskawiey pozwolono używać tytułu Hrabiego który i na potomków iego płci męzkiey ma spadać.

z Moskwy, 25 *Marca.*

Piotr *Laryn* Kupiec Moskiewski pierwszey *Giełdy* znany iuż z swoich dobroczynnych zakładów, przeznaczył niedawno znaczną summę na założenie w mieyscu swego urodzenia we wsi *Lubiszach* szkoły dla sierot ubogich, oraz banku wspomagaiącego, dla wsparcia szczególnie mieszkańcow wsi rzeczoney. — W

roku 1819 wybudowany tam został piękny dom do 50,000 rubli szacowany i tegoż roku otworzono w nim szkołę z dwóch klass złożoną pod nazwaniem szkoły *Laryńskiey*. Na utrzymanie tey szkoły i uczniów przeznaczył założyciel po sześć tysięcy rubli rocznie. Dnia 5. b. m. dokonano i drugiego zamiaru tego dobroczyńcy to iest otwarto uroczyście po odbytém nabożeństwie bank zapomogi z 40,000 rubli złożony, pod nazwaniem także banku Laryńskiego. Mieszkańcy wsi *Lubicz* w gubernii Rezańskiey powiecie Zarayskim położoney, a z 778 dusz męskich składaiącey się, przeięci nayczulszą wdzięcznością za tak dobroczynne zakłady Kupca *Laryn*, oświadczali mu ią publicznie przy otwarciu banku. Dzień ten miał postać wielkiey uroczystości. Celniey si z gospodarzy zaposzeni na obiad do domu założyciela, spełniali toasty za zdrowie iego i na rzecz pomienioney szkoły złożyli rubli assygnacyynych 200.

z Jass 25 Lutego.

»Niedawno byliśmy tu swiadkami następniących wypadków: Jeden z Arnautow tuteyszych przechodząc po tak nazwaney wielkiey ulicy koło domu Agi, (Policmistrza) obok pałacu Xiążęcia Hospodara, gdy się za nadto zbliżył ku domowi, zabryzganym został i uderzonym w ramie śniegiem, który niewolnicy Agi Cyganie zrzucali z dachów. Obrażony iak rozumiał tą umyślnie sobie wyrządzoną krzywdą, dobył pistoleta i strzelił do pracuiących. Aga i dwóch iego gości siedzących w tę porę pod oknem, mocno się tego wystrzału przelękli i natychmiast wysłali służących aby winowaycę schwytano; lecz ten trafił tylnemi drzwiami do pałacu Xiążęcego i skrył się między strażą w tymże pałacu z Arnautów złożoną. Gdy to doszło do wiadomości Hospodara, rozkazał niezwłocznie ukarać winowaycę na tymże mieyscu gdzie wykroczył. Tu dopiero Arnauci wszyscy przedsięwzięli bronić swego kolegi i niedopuścić, aby tak publicznie na ulicy był karany co ich wszystkich plamiło honor. Aga i inni urzędnicy zgromadzeni na mieyscu kary, napróżno oczekiwali winowaycy. Nakoniec po kilkukrotnych poselstwach Arnauci odpowiedzieli, iż są w zamiarze bronienia swego towarzysza, a gdyby dowodca ich śmiał go wziąść gwałtem, narazi się na niebespieczeństwo utraty życia; sami zaś domierzą kary iaką zasłużył winowayca, lecz ta niebędzie publiczną, a tylko przy ich kordegardzie. Hospodar zagniewany tym oporem rozkazał zawiadomić Arnautów, iż gdyby dłużey w nieposłuszeństwie zostawać chcieli nieuydą wszyscy surowey kary, a winowayca miasto umiarkowaney, nayhaniebnieyszą odbierze, bo publicznie powieszonym będzie. Ta odezwa zatrwożyła zuchwałych tak dalece, iż wysłali deputacią do Xiążęcia prosząc o przebaczenie. Hospodar przebaczył wprawdzie obrońcom winowaycy, lecz ten stawiony na zaiutrz u dworu, w obecności wszystkich Arnautów i ich dowodców, oraz innych osób, uległ karze *bałtagu*. (Jest to młotek żelazny, osadzony na lasce półtory stopy długiey, którym przestępcę biią w pięty. Kara ta niezmiernie iest cięźka; gdyż rzadko kto po otrzymaniu iey zostaie w życiu.) Na zaletę teraznieyszego rządu powiedzieć trzeba, iż od czasu przybycia tu Xiążęcia *Suzzo* strzelanie z pistoletów tak niegdyś zwyczayne, teraz iest wcale rzadkie, przed tem zaś do tego stopnia było zagęszczone, iż nietylko Arnauci; lecz rzemieślnicy i domownicy panów tuteyszych zalada naymnieyszą okazią strzelali dniem i nocą i Jassy miały postać miasta oblężonego.

z Libawy 15 Marca.

Dnia 2 b. m. zawinął tu z Dundo okręt Angielski kupiecki *Abbiono* z balastem po dwudziestu dniowey żegludze.

z Radziwiłowa 8 Marca.

Dnia 7 b. m. Znaioma światu *Katalani* przeiechała z zagranicy na ziemię rossyyską i udała się do Krzemieńca w gubernii Wołyńskiey.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Oto krótki wyciąg z gazet nadeszłych w czasie świąt

Francija.

Donoszą z Baionny pod dniem 4. b. m. że powszechne w Hiszpanii powstanie od dawna iuż ułożone było, i według planu miało wybuchnąć 1. b. m.

Na posiedzeniu izby deputowanych dnia 15 b. m. odbytem, prawo tyczące zię wolności

osobistey zostało nakoniec przyiętem większością 134 głosów przeciwko 11. Stronnicy partyi niektórych mocno przeciwko temu powstaią w dziennikach.

Hrabia *Puisegur* sławny z doświadczeń magnetycznych umarł niedawno.

Pogrzeb Xiążęcia *Berry* odbył się okazale w St. Denys 14 b. m. — Xiężna Angulemska, tak dalece zasłabła w kościele, iż ią musiano wynieść. Ozdoby kościoła były równie okazałe iak należycie przedmiotowi odpowiadaiące. Wszystkie sciany powleczone były kirem, okryte rozmaitemi napisami i oświecone 40,000 lamp.

W Dol w departamencie Jzerskim panowała niedawno straszna burza i piorun uderzył w kościoł w czasie nabożeństwa na którem było więcey trzechset ludzi. Podobnaż burza w dniu 6 b. m. w Marsylii sprawiła wielkie szkody. Domy niektóre tak dalece zruynowane zostały, iż nietylko stały się niemieszkalnemi; lecz i trudno ie wyporządzić, a w iedney przyległey wsi zapadła dzwonica.

ANGLIIA.

Według ostatnich doniesień z Londynu koronacyia Króla niepierwiey iak aż dopiero 21 Sierpnia ma bydź dokonaną.

Proces *Hunta* toczący się w Jorku iest teraz przedmiotem powszechney ciekawości. Przybyło iuż tam piechotą 130 świadków a 1400 wkrótce nadeydzie. Ten proces zapewne będzie się odbywać ze wszelkiemi używanemi w sądach obrzędami. Gazety oppozycyyne rozsiewaią wszelkie niedorzeczności celem podburzenia pospólstwa przeciwko rządowi.—

W Jrlandyi umarł niedawno znany tam zaszczytnie Poeta *Sullivan* maiąc wieku lat 116, a w Londynie znakomity prezes Akademii sztuk pięknych West w 82 roku. Urodził się on w Pensylwanii.

HISZPANIIA.

W Dodatku nadzwyczaynym do gazety dworskiey hiszpańskiey z dnia 7 Marca czytamy następuiące pismo królewskie pod dniem 6 tegoż miesiąca wydane:

»Rada państwa podała do wiadomości moiey iż zwołanie stanów (Cortez) będzie rownie pożytecznèm iak i koniecznie potrzebnèm dla szczęścia całego Królestwa. Przyiąłem te przełożenia tem chętniey, iż przekonałem się, źę są z godne z moim sposobem myślenia. Dla tego to wydałem rozkaz aby stany pomienione niezwłocznie zostały zwołane. Rada państwa przedsięwezmie potrzebne w tey mierze środki, aby przedstawiciele narodu, opatrzeni w przyzwoite pełnomocnictwa, przystąpili do wykonania obowiązków swoich. Takim to sposobem doprowadzi się do skutku wszystko, co tylko iest potrzebnèm dla szczęścia powszechnego. Reprezentanci będą mieć zręczność przekonania się o moiey istotney gotowości do wszystkiego tego co tylko dążyć może do pomyślności ludu moiego i co ią przyspieszyć i powiększyć może: ludu który mi tyle swoiego przywiązania okazał dowodów.«

W drugim dodatku do teyże gazety z 8 Marca pomieszczono następuiące postanowienie Królewskie, wydane sekretarzom stanu wszystkich wydziałów:

»Dla wyraznieyszego poiaśnienia wczorayszego wyroku moiego względem zwołania stanów obiawiam nieyszym, iż przedsięwziąłem zatwierdzić przysięgą konstytucią ogłoszoną w roku 1812 przez owoczesne zgromadzenie Kortezów.«

Oba te postanowienia Królewskie przyięte były w Madrycie z nayżywszem ukontentowaniem. Lud tłumem cisnął się na plac zamkowy i witał Króla i całą iego rodzinę okrzykami. Niech żyie Król, religiia i konstytucia. Zresztą przy tych wszystkich uniesieniach zupełna spokoyność i porządek panowały i stolica niedoświadczyła żadnych nieładów.—Dnia 7 wieczorem Wezwał Król do siebie członków rady Kastylskiey, Wielkiego Jnkwizytora i innych urzędników, oznaymił im, iż przyiął konstytucią i że oni uwalniaią się od obowiązków swoich.—Jenerał *Ballasteros*, który niegdys niechciał służyć pod dowodzstwem Xiążęcia *Wellingtona*, iest teraz przedmiotem powszechnego szacunku w Madrycie.

Takie są doniesienia o ostatnich wypadkach w Hiszpanii. Za pewność ich ręczyć możemy bo są wyięte z gazet urzędowych madryckich. Co się zaś tycze doniesień z gazet francuzkich rosprawiaiących o przyczynach przyięcia konstytucii przez Króla Hiszpańskiego i okolicznościach temu wszystkiemu towarzyszących, tych niemieściemy i czytelnicy nasi zapewne nie wiele na tem stracą, gdy niebędą czytać tyle niedorzeczności. Gazeciarze francuzcy maią zupełnie inny sposób widzenia i w samych zwyczaynych przedmiotach upatruią olbrzymie straszydła, a powieści swoie przeplataią wyrazami: *mówią*, *powiadaią* i t. p. To wszystko niewielką w czytelniku budzi

ufność. Nadto sądzimy to za obowiązek nasz konieczny, abyśmy przy tak ważnych okolicznościach samą tylko donosili prawdę, nie zaś zaymowali czytelników naszych próżnemi i mylnemi rozumowaniami. Trudno iest przewidzieć czy ta konstytucia ogłoszona przez Kortezów w dniu 18 Marca 1812 roku, a powiększey części wzięta z francuzkiey z roku 1791 ustali szczęście narodu hiszpańskiego. My tego serdecznie życzemy, i powtarzamy słowa dziennika francuzkiego *sporow*: »Oby narod Hiszpański w zdarzeniach dzisieyszych okazał się wspanialszym i mędrszym aniżeli francuzki w czasie swoiey rewolucyia!«

W Portugalii zupełna panuie spokoyność lecz na granicach iey przedsiębiorą środki ostrożności. Osada w Elwas znacznie powiększoną została.

AMERYKA.

Dnia 11 Grudnia r. p. przybył Jenerał Wenezueltki Bolivar do Augustury, a dnia 17 ogłoszono tam ustawę, podług którey pierwszego artykułu, RPlite Wenezuelska i Nowey Grenady ieden kray składać będą pod nazwiskiem *Rzeczepospolitey Kolumbiyskiey*. — Drugi artykuł oznacza granicę tego nowego kraiu, zawieraiącego 115 000 mil kwadratowych rozległości. — Według innego artykułu, nowe miasto, pod nazwiskiem *Wybawiciel Boliwar*, będzie stolicą Rzeczypospolitey Kolumbiyskiey. — Dnia 24 Grudnia wyiechał Bolivar na powrót do woyska.

ROZMAITOŚCI.

W Veracruce straszna panowała burza i przyczyniła niesłychanych spustoszań. Między statkami które zatonęły było trzy okręta woienne hiszpańskie. Przy tem 106 ludzi utraciło życie.

— Ostatnie doniesienia z Demarara do 15 Stycznia dochodzą i niepomyślne zwiastuią nowiny. W całey tey osadzie panuie zaraza, naywięcey Europeyczyków sprzątaiąca. *Jems Slougton* syn konsula hiszpańskiego w Nowym Jorku zabitym został w środ dnia na iedney z nayludnieyszych ulic tego miasta.

— Twierdzą że liczba mieszkańców obwodu Wenezuelskiego i do niego należącycb, którzy zginęli z głodu, woyny i trzęsienia ziemi od roku 1810 przechodzi 222,000 osob.

— W czasie pobytu w Paryżu znaiomego Jenerała *Miny* polecono było iedney młodey piękney Hiszpance mieć oko na wszystkie postępki iego, a nawet i zamiarów iego dochodzić. Dla tego to celu naięto iey apartament w tymże domu gdzie mieszkał ten Jenerał. Jako rodaczka wkrótce z nim zabrała znaiomość i według zapewnień dzienników Paryzkich tak ścisła między nimi zawiązała się przyiaźń, iż *Mina* w towarzystwie piękney Hiszpanki bywał wszędzie i nawet odwiedzał osoby znakomite. Winszowano piękney Hiszpance że tak rychło zieднаła zaufanie Jenerała, a nawet nagrodzono szczodrze za dozor tak baczny. Lecz cóż ztąd wyszło. Oto Hiszpanka aby ani nachwilę nie stracić Jenera a z oka, umknęła z nim do Hiszpanii! (Tak piszą dzienniki Paryzkie; lecz to wydarzenie nie zdaie się zgadzać z historyią choroby Jenerała o którey donosiły też dzienniki.)

— Król JMść pruski przez rozkaz gabinetowy z dnia 9 Marca iak naysurowiey zakazał używania dawnego stroiu niemieckiego — i odtąd ani urzędnicy cywilni, ani nauczyciele publiczni, ani ktokolwiek inny stroiu tego używać niemoże.

— Namiestnik w Luttich Hrabia *Liede-Kerke* założył niedawno fundamenta pomniku, który Xięztwo Jch Mość *Oranscy* wystawuią Piotrowi wielkiemu u źródła Pouhon.

— W Listach z Lizbony pod dniem 20 Lutego czytamy między innem co następuie:

»Wiadomo iuż teraz za rzecz pewną że Król nasz nigdy więcey niepowróci do Portugalii.«

Kurs Petersburski.

Dukat: hollend: nowy	— rubli as:	—	11 k. 50.
Ditto — Ditto stary	— Ditto	—	11 — 40.
Rubel srebrny —	— Ditto	—	3 — 75.

W PETERSBURGU.

w drukarni woienney Głównego Sztabu JEGO CESARSKIEY MŚCI.